

רגליים וטלפיים בריאים שומרים על כיסך

סוסי מרוץ חלושי-פרסות לא יוחזקו זמן רב — אף פרות כך, רגליים חסרות כדבעי וטלפיים מתוקנים הינם חיוניים לתנובת חלב תקינה.

הקדמי של מפרק הקפץ. רגל מעוקמת, או כוז בעלת צורת מגל, עלולה להביא לידי חלוקה בלתי שווה של כובד המשקל על הטלף, או שהיא תביא לידי אימוץ יתר של המפרקים והגידים.

חבלות, הזנה לקויה וחולשה הטבועה בבהמה אחראיות למרבית המקרים הקליניים והתת-קליניים של ליקויים ברגליים.

על מנת לצמצם ככל האפשר את פגעי הטלפיים והרגליים בעדרינו, הן בהווה והן בעתיד, עלינו לברור ולפסול בהמות בהתאם לחולשה תיהן גם בשטח זה. במלים אחרות, עלינו להביא בחשבון תכונות אלו בתכניות הטיפוח שלנו. נוסף לכך, הזנה נאותה ומתוכננת היטב, הכוללת הספקה נאותה של ויטאמין D ומינרלים, מאפי- שרת התפתחותן של עצמות חזקות ובעלות מבנה נכון.

הרכיב הינה מחלת עצמות הנגרמת על ידי תזונה בלתי מספקת ובלתי נכונה. מחלה זו מביאה לידי עיצוב מעוות של העצמות הארוך כות של הרגליים ובכך — למבנה לקוי של הרגל כולה.

אף אם נחלה הבהמה מהוריה את הכושר התורשתי לפתח רגליים בעלות מבנה טוב, ואף אם קיבלה הזנה נכונה המאפשרת פיתוח רגלי- יים כאלו, עדיין קיימת בעיית הבלייה של רק- מות הגוף משך חייה של הבהמה.

רפתות מרובות, בעיקר באיזורים בהם מב- לות הפרות חלק ניכר מזמןן בתוך הרפת, אינן בנויות כך שתספקנה לבהמות את הנוחות וה- בטיחות הדרושות. לעתים קרובות עדים אנו לעמדות צרות או קצרות יתר על המידה, או שהריסוד בהן אינו כיאות, וכל אלה מביאים לעתים קרובות ביותר לידי חבלות בגפיים. חבלות בחלקי הרגל השונים ובעיקר בקפץ ובברכיים יכולות לגרום לדלקות, עיוות צורה של קופסית (קאפסולה) המפרק, קישיון וכאבים.

שופטי בקר ומעריכים מחשיבים מאוד את צורת רגליהן של הבהמות ומצב טלפיהן. טוב שהם עושים כך. נכון אמנם שהחלב אינו מיוצר ברגליים או בטלפיים אולם עלינו לדאוג לגוף הפרה בכללו ולא להתעניין אך ורק בחל- קים מסויימים ממנו.

מיחוש רגליים וטלפיים פוגעים בהרגשתה הטובה הכללית של הפרה, ועל ידי כך, באורח בלתי ישיר, משפיעים הם על תנובת החלב. כל אחד מכם אשר סבל אי פעם ממיחושים ברגליו או בידיו יבין היטב למה כוונתנו; כיצד מש- פיע הכאב על תחושתנו הכללית ועל יכול- תנו לבצע תפקיד זה או אחר.

אמנם אין בידינו מספרים על פרות טובות הנופלות קרבן לרגליים או טלפיים כואבים, אולם ליבנו אומר לנו שמספרן עולה בהרבה על מה שניתן לשער או על מה שאנו מוכנים להודות בפני עצמנו.

מה פירוש „רגל טובה“?

מהי הרגל, או הטלף, הרצויים? מה יגדירו השופט או המעריך כ„מצוין“? איננו יכולים לומר שרגליים ישירות הן רצויות, בעוד שמעור- קמות הנן בלתי רצויות. רגליים ישירות במידה מוגזמת, „רגלי תורן“, הנן בלתי רצויות ממש באותה מידה כמו רגליים מעוקמות.

הרגל המשרתת בצורה הטובה ביותר את בעליה היא בעלת עצמות חזקות, מפרקים הנעים חופשית, הנתמכים על ידי רצועות חזקות, מחוברות כדבעי. מערכת העצמות נת- מכת ומופעלת על ידי שרירים וגידים גמישים וחזקים הנעים חופשית; תמיכה והפעלה אלו נעשות כך שהמאמץ או כובד המשקל, בעמידה או בהליכה, מתחלקים באורח שווה על כל שטחו של הטלף ובכל חלקי הרגל.

רגל ה„תורן“, כדוגמה לצורת רגל בלתי רצויה, מטילה מעמסה גדולה מדי על חלקו

תחת הטלף הרחב והמעוצב כהלכה היו לבהמות אלו טלפיים קטנים יחסית, צפרניים צרות וחדות ושקעים רדודים ביותר בעקביהן. עמדת הרגליים האחוריות היתה כזו שעיקר המעמסה נפלה על הרקמה הרכה שבעקב. רק חלק קטן ביותר ממשקל הגף נישא על חלקו הקדמי של הטלף. על ידי כך נמנעה הבלייה הטבעית של קצות הטלף והטלפיים גדלו והתארכו במהירות. טלפיים כגון אלה שתוארו לעיל מחייבים טיפול מתמיד וקפדני על מנת שיישמרו במצב בריא ותקיין. העקב הנו פגיע ביותר ודלקות מתפתחות בו על נקלה.

ישנן דרכים שונות לטיפול בטלפיים. אחת היא מהי השיטה, יש לבצע את העבודה בצורה הנכונה על מנת להגיע לתוצאות הרצויות. יש וקוצצים טלפיים ארוכים ומסולסלים על ידי ניסורם או חיתוךם במפסלת, בהיות הפרה עומדת. יש בכך משום תועלת, אולם אין זה מתקן את התנוחה הלקויה של הרגליים. דבר זה ניתן להיעשות על ידי עיצוב נאות של הטלפיים מצידם התחתון. בדרך כלל נדרשת עבודת היי שור הרבה ביותר בצד הקודמני של הטלפיים.

הרמת הרגליים

הולכים ומתרבים הבוקרים השוכרים לשם טיפול בטלפיים מומחים לדבר. אך אם עליך לבצע עבודה זו בכוחות עצמך, יכול אתה להיעזר בשני אנשים אשר באמצעות מוט ברזל יוכלו להרים בזחירות את רגל הבהמה בעוד שאתה תטפל בטלף. שיטה אחרת להרמת הרגל היא על ידי קשירתה בחבל ומשיכתה באמצעות גלגלת או מעבר לצינור קבוע בעמדה. יש והדרך הנוחה ביותר לטיפול ברגלי הבהמה היא על ידי השיכתה על צידה בעמדה מיוחדת לכך.

מרבית המומחים לטיפול בטלפיים עושים את מלאכתם בעוד הבהמה עומדת על רגליה. את הרגל המטופלת מרימים על גבי תיבת עץ בגובה של 25—30 ס"מ. כשהטלף מונח על גבי התיבה ניתן ליישר ולעצב בנוחות את תחתיתו של הטלף. המכשיר הטוב ביותר למטרה זו הוא מפסלת בעלת ידית כעין T. גישה עדינה ומרעיעה דרושה תוך טיפול כזה.

בעקב ברירה בטיפוח הזנה משופרת נעשו פרוטינו גדולות וכבדות יותר ובכך גדלה המעמסה על רגליהן.

דלקות בטלפיים

פרט לגירויים וחבלות חיצוניות, יכולים להופיע ברגליים מדי פעם גם נזקים מסוג אחר; מבין המצויים ביותר נזכיר שבירת עצמות, שרירים, רצועות או גידים קרועים וכן ניקורים עמוקים, הנגרמים על ידי חפץ מחודד כל שהוא. אבני חצץ קטנות ומחודדות או אף שבבי עץ חדים יכולים לחדור בינות הדופן של הטלף והבשר הרך שלידו ולהביא לידי כאבים וצליעה.

אחת הסיבות הרגילות ביותר לצליעה בבקר היא רקב הטלפיים (פודודארמאטיטיס). החיידקים הגורמים לרקב הטלפיים מצויים ביותר בסוגי קרקעות מסוימים. הם משגשגים במיוחד בביבי בוץ והם ממשיכים להתקיים אף לאחר התייבשות הקרקע. מיד עם התבקעותו של העור בעקב חתך או חבלה אחרת חודרים החיידקים המזיקים ומתחילים בהרס הרקמה. בתחילה אפשר להבחין רק בסומק קל של העור. אולם אם אין מחישים טיפול — הרגל צבה, מתגברים הכאבים ומופיעה הצליעה.

אם חודר הנגע לרקמות פנימיות יותר או לתוך מפרק, יכול הדבר להגיע לידי הרעלת דם כללית. הפרה עלולה לאבד את תיאבונה ותנור בתה תרד. חום גופה עולה בדרך כלל. חלה ירידה כללית במצבה של הבהמה. תוך כאבים וצליעה קשה.

רקב טלפיים תורשתי?

עולה בזכרוננו עדר, בו כתרסר פרות סבלו בקביעות מפגעים ברגליהן. לכל הפרות הללו היה אב אחד. בעל העדר תהה אם אין בכך משום תורשתיות מסוימת; אולי הנחיל האב לבנותיו רגישות מיוחדת לפגעים אלה? אין ספק שבהמות נוחלות מהוריהן מידות שונות של חסינות ועמידות. אולם בפרות אלו היה זה מקרה תורשתי מובהק — מבנה מעוות של הקרסול והטלפיים.

הדלקת נושאת אופי חמור יותר יש להיעזר לעתים בהזרקת תכשירי סולפא או חומרים אנטיביוטיים בעלי תחום פעולה נרחב. יש ומתפתחת דלקת באחר מפרקי האצבעות התחתונים. במקרים כאלה אין די בדרך כלל בטיפולים שנמנו לעיל. במקרים כאלה ממליצים על קיטוע הטלף כטיפול המוצלח ביותר. פרות בעלות טלפיים גדומים „מסתדרות” לגמרי לא רע.

מניעה — האמצעי הטוב ביותר

יש לאחוז בכל אמצעי הזהירות שאפשר להעלות על הדעת כדי למנוע חבלות וזיהומים ברגליים. הרחק תיל מן החצרות ומשטחי המרעה, סלק אבנים, שיחים דוקרניים, שלף נוקשה וכדומה. מלא בורות ומהמורות בחול או חצץ או שתדףץ בכטון או באספאלט. יש בוקרים המצמצמים את הדלקות ברגליים על ידי שהם מציבים במפתני המעברים, בהם עוברות הפרות הלוח ושוב, מיכלים עם סיד חי, בו דורכות הפרות בעברן. אם תערב 5 ק"ג גפרת נחושת ב-100 ק"ג סיד, יהיה האמצעי הזה יעיל יותר. אם מעדיף אתה את השימוש בתמיסה נוזלית, תוכל להמיס 0.5 ק"ג גפרת נחושת ב-20 ליטר מים ולהעמיד את התמיסה במיכל אטום ושטוח. תמס את המיכל כך שהפרות הפגועות תוכלנה לעמוד בתוכו בנוחיות משך 10-15 דקות מדי יום. **א. וואלפר**

(מתוך „הוארד'ס דיירימן”, דצמבר 1964)

דרך אחרת לטיפול בטלפיים היא הכנסת הבמה לתוך סד מיוחד לכך, המצוי במשקים רבים, ואשר מצוי גם כדגם מיטלטל המועבר ממקום למקום על ידי הרופאים, או המומחים לטיפול בטלפיים.

בטרם ניגשים לטיפול במקרה צליעה זה או אחר יש לברר ברר היטב את הגורם לצליעה. לעתים קרובות הגורם לצליעה, ואף חמורה ביותר, הנו בלתי ברור ונסתר.

הטיפול

אם חדר מסמר לרקמה הרכה שברגל יש להרחיקו ולדאוג לניקוח טוב של מקום הפצע. ביחד עם שאר תרופות (שלא דרך המעינים), ממליצים במקרים כאלה על חבישה סטאטילית. כמו כן יזריק הרופא זריקה נגד צפדת (טא'טאנוס).

דלקת שטחית לכאורה בין הטלפיים יכולה לעתים קרובות לגרום לצליעה חמורה. בדרך כלל ניקוי יסודי של מקום הדלקת באמצעות סבון ומים ואחר כך טיפול בחומרים מחטאים חיצוניים יביא לידי ריפוי גמור. אם אפשרי הדבר, החזק את הבהמה בעמדה נקייה, מרופדת היטב והרחק מכל רפש וזוהמה. במקרים חמורים יותר יתכן ויש להמליץ על חבישת הרגל.

אם אבן חצץ או שיפוד עץ קטן חדר אל רקמת הרגל הרכה, יש להפגים את הלחץ על ידי הרחקת הגוף הזר וכן לצמצם במקצת את הרקמה הקשה מסביב על מנת לרווח את המקום. אם

ייצור חלב והשימוש בו בשנת 1963/64 בדנמרק

בשנת 1963/64 עלה הייצור הכללי של חלב בדנמרק לעומת השנה שעברה ב-61 מיליון ליטר והגיע ל-4,771 מיליון ליטר. ייצור החמאה הגיע ל-153 מיליון ק"ג, גבינה 124 מיליון ק"ג, קאזאין 500,000 ק"ג; 569 מיליון ליטר עובדו לחלב מרוכז, אבקת חלב ועוד. הייצוא הדני של מוצרי חלב הגיע בשנת 1963/64 לכמויות דלהלן: חמאה 101 מיליון ק"ג, גבינה 80 מיליון ק"ג, חלב ושמן 30 מיליון ק"ג, חלב מרוכז 40 מיליון ק"ג, אבקת חלב 39 מיליון ק"ג. הדנים עצמם צרכו כ-20% מכל הייצור הנ"ל.

ייבוא בקר רבייה לניו-זילנד

לאחר שייבוא בקר חי מאירופה נאסר, זה שישים שנה, מחמת החשש להעברת מחלת הפה-הטלפיים, עומדת הממשלה הניו-זילנדית להתיר ייבוא בקר מגזע שארולה וסימנטאל לצרכי רבייה בתנאים שכמותם טרם נודעו בעולם. הבקר המיועד לייבוא יצטרך להימצא שישיה חודשים בהסגר בארץ המוצא ועוד שישיה חודשים לאחר הגיעו לניו-זילנד. המגדלים בניו-זילנד מנסים לקצר את זמן ההסגר לשישה חודשים בלבד, כולל ההובלה בים, ודורשים ביטוח ממשלתי למקרה של התגלות המחלה בתקופת ההסגר.